

control arms

Nieuwsbrief 'Arms Trade Treaty' Campagne Juli 2004 - Amnesty International Vlaanderen

Met deze zomereditie van deze nieuwsbrief willen we jullie op de hoogte brengen van de laatste evoluties in de ATT¹ Campagne "Control Arms".

In juli 2001 ging in New York de eerste VN conferentie van start rond lichte wapens. Hier werd een politiek Actie Programma vastgelegd om te komen tot een betere controle op illegale handel in lichte wapens. Vanaf dat moment wordt de week van 9 juli jaarlijks in het teken gezet van de strijd tegen de ongecontroleerde, schadelijke proliferatie van lichte wapens. We zijn dan ook blij jullie in deze week een update te kunnen geven van onze campagne.

Ongeveer 9 maanden geleden, op 9 oktober 2003, bundelden Amnesty International en Oxfam International hun krachten met de steun van IANSA, een netwerk van ongeveer 600 NGO's over de hele wereld. Samen lanceerden ze de wereldwijde campagne om een betere controle op internationale wapenhandel te eisen. Met deze campagne willen de betrokken organisaties ijveren voor een veiligere omgeving van mensen, zonder gewapend geweld en misbruiken van wapens. Dit hopen we te bereiken door zowel de aanvoerzijde van wapens als het gebruik van wapens strikter te regelen. Het doel van de campagne is het concept van een Internationaal Wapenhandelsverdrag te promoten, waardoor minimale normen zullen ingevoerd worden om internationale *aanvoer van wapens*, waar dan ook, strikter te controleren. Deze normen zullen gebaseerd zijn op internationale mensenrechtenregels en humanitair recht.

1. In het kader van deze campagne verschenen **2 nieuwe, interessante rapporten:**

"Undermining global security: the European Union's arms and security exports"

In mei 2004 werd het rapport "*Undermining global security: the European Union's arms and security exports*" verspreid naar de pers, de overheid en betrokken personen in Vlaanderen en internationaal

Dit rapport analyseert de problemen van het huidige wapenbeleid van de lidstaten van de Europese Unie, de 10 nieuwe lidstaten erbij gerekend. Hoe gebeurt hun controle op transfers van technologie, wapens, personeel en trainingen voor militaire, veiligheids- of politiedoeleinden (MSP)? Amnesty International blijft overtuigd dat daadkrachtigere EU mechanismen dringend nodig zijn om MSP exporten te controleren en zo te helpen mensenrechten te beschermen en respect voor het internationale humanitaire recht af te dwingen. Vele voorbeelden in het rapport bewijzen deze noodzaak.

¹ ATT: Arms Trade Treaty : internationaal wapenhandelsverdrag dat de criteria voor de uitvoer van wapens moet vastleggen, op basis van bestaande internationale conventies en akkoorden inzake mensenrechten en het humanitair recht.

Het vastleggen van de EU Gedragscode omtrent wapenexporten in 1998 was een belangrijke stap naar meer regionale wapenexport controle. Maar de opzet en de toepassing ervan bleken te zwak. Het rapport toont de belangrijke zwakheden, dubbelzinnigheden en achterpoortjes in de Code, zwakheden door EU mechanismen en nationale exportcontroles. Eind 2003 beloofden de 15 lidstaten om de Code te herzien in 2004 – onder het voorzitterschap van Ierland en Nederland. Al verwelkomt deze mogelijkheid om de Code te versterken. Het herzieningsproces zou best niet enkel de verschillende nationale regeringen erbij betrekken maar ook andere stakeholders zoals parlementen, de bedrijfswereld, niet-gouvernementele organisaties (NGO's), beroepsassociaties en academici.

Sinds het bestaan van de EU Code in 1998 probeerden de lidstaten reeds een aantal kleine verbeteringen aan te brengen, zoals de publicatie van een Jaarlijks geconsolideerd EU Rapport, met samengevoegde cijfers over export licenties van de EU; plannen om de informatie-uitwisseling tussen de verschillende lidstaten rond licentiaaanvragen uit te wisselen; een recente lijst van militaire goederen; akkoorden over een harmonisering van eindgebruikercertificaten en een gemeenschappelijke houding rond brokers.²

Toch blijven er een aantal zorgkinderen bestaan in de EU Code, nl. :

- Onvoldoende controle op de handel in “surplus” wapens, onderdelen voor wapensystemen, bewakingstechnologieën, militaire bijstand en training en veiligheidsmateriaal dat gemakkelijk bij foltering kan gebruikt worden.
- Onvoldoende controle op de activiteiten van wapentransporteurs, brokers, privé beveiligingsfirma's en EU onderdanen die als huurlingen optreden in andere landen.
- Zwakke controles op het eindgebruik van EU wapens, gebrek aan transparantie in de EU rapportering, het groeiende aantal akkoorden voor productie onder licentie met andere landen en de EU transit van wapens naar mensenrechten schenders.

Deze zwakheden leiden ertoe dat wapens in de handen komen van personen die de mensenrechten zwaar schenden. Een herziening van de Code, die nu 6 jaar in werking is, is nu meer dan welkom bij de uitbreiding van de EU van 15 naar 25 landen, opdat er een verantwoordelijk wapen export controle beleid zou opgesteld worden.

“Guns or growth: sustainable development”

In juni 2004 rolde het rapport **“Guns or growth: sustainable development”** reeds van de pers, richting beleids mensen, overheden, NGO's en alle geïnteresseerden via de website. Dit rapport helpt hen bij het beoordelen van de impact van wapentransfers op duurzame ontwikkeling.

Buitensporige of ongepaste wapenaankopen putten de sociale en economische bronnen van vooral ontwikkelingslanden uit. Het misbruik en de onverantwoordelijke transfers van wapens kunnen immers ontwikkeling verhinderen of schaden, terwijl het praktijken doet ontstaan zoals het onderdrukken van mensenrechten en van democratie door onverantwoordelijke en slecht getrainde militaire troepen, het bevorderen van brutale ontginningen van grondstoffen, het bijdragen tot een degradatie van het milieu en een stijgende gewelddadigheid tegenover vrouwen.

In 2002 vormden wapenleveringen aan Azië, het Midden Oosten, Latijns Amerika en Afrika 2/3de van de waarde van alle wapenleveringen wereldwijd (en 51 % van de zware wapens). De 5 permanente leden van de VN Veiligheidsraad (VS, Rusland, VK, Frankrijk en China) waren de producenten van bijna

² Broker is een tussenpersoon, hier in wapentransfers die niet de koper of de verkoper van het materiaal is. De illegale handel of handel in de “grijze zone” die vaak ernstige gevolgen hebben, gebeuren vaak door brokers.

90% van deze leveringen. Tezelfdertijd toonde onderzoek van de Wereldbank aan dat ontwikkelingslanden niet aan hun Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen komen die in 2000 zijn vastgelegd. Ongepaste wapentransfers zijn uiteraard niet de enige oorzaak voor deze armoede en miserie, maar de grote uitgaven van regeringen aan wapens en militair materiaal betekende wel dat er minder geld beschikbaar was voor gezondheidszorg, onderwijs, armoedereducerende projecten, enz.

Zowel wapenimporteurs als exporteurs moeten er voor zorgen dat wapentransfers duurzame ontwikkeling niet ondermijnen. Duurzame ontwikkeling is gedefinieerd als een combinatie van economische groei en sociale vooruitgang, zodat de noden van de huidige generatie gediend worden maar zonder dat aan de mogelijkheden van toekomstige generaties om aan hun noden te voldoen wordt geraakt. Duurzame ontwikkeling is vastgelegd in verschillende internationale mensenrechten instrumenten en verklaringen.

Hoewel wapentransfers soms essentieel zijn om de legitieme veiligheid van een staat te ondersteunen, moeten de mogelijke veiligheidsvoordelen zorgvuldig afgewogen worden tegen de bredere ontwikkelingsbehoeften van het importerende land en de mensenrechten. Wapentransfers kunnen enkel naar die landen toegelaten worden waar competente strijdkrachten en ordehandhavingstroepen getraind zijn en verantwoordelijk zijn om internationale mensenrechten en humanitair recht te respecteren.

Bij de beslissing over wapenexporten zouden regeringen dus de impact op duurzame ontwikkeling in dat land moeten in acht nemen. Veel exporteurs zijn gebonden aan verschillende regionale en multilaterale akkoorden omtrent wapentransfers maar respecteren die niet altijd. Dit rapport stelt voor dat exporterende regeringen, indien ze hun beloftes rond duurzame ontwikkeling ernstig nemen, een ernstige en transparante methodologie moeten uitwerken om de impact op duurzame ontwikkeling te meten.

De ontwikkeling en aanvaarding van een Internationaal Wapenhandelsverdrag stelt deze mogelijkheid. 3 niveaus van analyse zijn voorgesteld voor de methodologie.

- Identificatie van zorgwekkende wapenverkoop volgens een aantal criteria
- Uittekenen van de ontwikkelingsstatus en menselijke zekerheidstoestand in de importerende landen volgens een aantal indicatoren.
- Identificatie van de bredere context waarin de wapenaanschaf gebeurt (vb. onderzoek verantwoordelijke regeringen, beslissingsproces tot aankoop, enz.)

Naar aanleiding van het ATT rapport "Vuurwapens en beleid: normen om misbruik te voorkomen" van maart 2004 kregen we o.a. een positieve reactie binnen van de **politiecommissaris van Lubbeek**. Deze stuurde ons enkele persberichten door van december 2003, gekopt "Lubbeekse politie laat riotguns vernietigen". De Lubbeekse politie heeft 8 overbodige riot-guns en bijhorende munitie vernietigd in plaats van verkocht. De wapens "*zijn te gevaarlijk en komen beter niet opnieuw in het wapencircuit terecht*". We zijn dan ook blij te merken dat de bezorgdheid rond het onbepaald gebruik van wapens gedeeld wordt door mensen die instaan voor onze veiligheid.

Deze rapporten kan je terugvinden op <http://www.aivl.be/ShowPage.cfm?PageID=1353> of via www.controlarms.be. Hier kan je eveneens (vertaalde) samenvattingen van deze rapporten vinden.

2. Wijziging Conventioneel Wapenverdrag

Op 18 maart 2004 verscheen in het Staatsblad de wet over de instemming van België met de wijziging van artikel 1 van het "Conventioneel Wapenverdrag" of het "Verdrag inzake het verbod of de beperking van het gebruik van bepaalde conventionele wapens die geacht kunnen worden buitensporig leed te veroorzaken of een niet-onderscheidende werking te hebben". Artikel 1 van dit verdrag, dat het toepassingsgebied regelt, stelt dat het verdrag en de daaraan gehechte protocollen van toepassing zijn tijdens internationale gewapende conflicten en situaties die hiermee gelijkgesteld zijn, zoals situaties van bezetting. Het gewijzigde artikel 1 breidt deze bescherming uit naar niet-internationale gewapende conflicten. Het Conventioneel Wapenverdrag van 1980 poogt de gevolgen van het gebruik van bepaalde wapens te beperken. Het verdrag is het belangrijkste instrument van internationaal humanitair recht dat het gebruik van wapens verbiedt die geen onderscheid maken of buitensporige verwondingen of onnodig leed veroorzaken.³

3. Het Ottawaverdrag 1999 – 2004

Op 1 maart 2004 vierde het Ottawaverdrag zijn 5de verjaardag. Dit verdrag moet een einde maken aan de gesel van de antipersoonsmijnen. 5 jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag roept de secretaris-generaal van de VN een toetsingsconferentie samen om het verdrag op zijn verdienste te beoordelen.

4. Petitie

Op 5 mei stonden een aantal van onze vrijwilligers in de Vooruit te Gent ter gelegenheid van het debat van Netwerk Vlaanderen rond "foute" investeringen van banken. Ook bij deze gelegenheid reageerden mensen positief op onze boodschap.

5. Steun !

Honderdduizenden mensen betuigden reeds hun **steun aan deze campagne** op www.controlarms.org of www.controlarms.be. Het doel is nog steeds om tegen juli 2006, bij de VN Herzieningsconferentie rond lichte wapens, 1 miljoen gezichten uit 153 landen bij elkaar te krijgen. Jullie kunnen nog steeds mensen oproepen hun foto of hun handtekening te plaatsen op deze sites.

6. Mee werken ?

Als het begint te kriebelen om mee te werken om deze campagne tot een succes te maken of je wil je meer verdiepen in dit spannende thema, ben je steeds welkom. Een telefoontje naar Karen Moeskops, op het secretariaat van Amnesty International Vlaanderen op het nummer 03/ 271 16 16 of een mailtje naar karenm@aivl.be kan dan wonderen doen.

³ Het Rode Kruis Vlaanderen is lid van het Vlaams Netwerk Lichte Wapens en werkt zo mee aan de campagne. Ze sturen op regelmatige tijdstippen informatie rond i.v.m. internationaal humanitair recht.